

Motion till riksdagen 2009/10:U255

av **Bodil Ceballos m.fl. (mp)**

Företagens ansvar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att det ställs sociala och miljömässiga krav på svenska bolags verksamheter i länder utanför EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i EU driva att sociala och miljömässiga krav ska ställas på bolag i EU:s verksamheter i länder utanför EU.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta initiativ till ett rådsbeslut där EU bekräftar företagens och staternas roll och ansvar för att upprätthålla mänskliga rättigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett regelverk för att fastställa ansvar vid gamla miljöförmyndelser.

Motivering

I en allt mer globaliserad värld ges företagen allt mer makt. Inte alltid används den makten på ett för befolkningen positivt sätt och ibland kränker företagens verksamhet de mänskliga rättigheterna, förstör miljön och/eller bidrar till ökad fattigdom. Det är staters ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna, vilket påpekas i ett svar på en interpellation om Turismens effekter (2008/09:91) till handelsminister Ewa Björling (M). Hon svarar: "Ansvar för lagstiftning om och nationell uppföljning av mänskliga rättigheter åvilar regeringar och stater. Företag kan inte åläggas sådana skyldigheter. Företagens sätt att hantera dessa utmaningar ställer krav på svåra avvägningar. Samtidigt är företagen viktiga aktörer och kan ha en positiv påverkan när det gäller mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och antikorrupktion." Frågan är då hur vi på bästa sätt får företagen att faktiskt respektera de mänskliga rättigheterna samt att ta både sociala hänsyn och miljöhänsyn.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet lämnade under förra året in en motion om svenska och europeiska bolags agerande i andra länder (2008/09:U315). I den tog vi upp många fall där vi menar att både svenska och europeiska bolag brister. Vi återupprepar inte dessa utan nöjer oss med att konstatera att de i princip fortfarande är aktuella. I motionen begärde vi att regeringen skulle verka för att det ska ställas sociala och miljömässiga krav på både svenska och europeiska bolags verksamheter i andra länder. Det svar vi fick på motionen var utförligt men inte tillfredsställande. Utskottsmajoriteten anser att det frivilliga instrumentet Corporate Social Responsibility kommer att lösa problemet. Vi menar att det inte räcker med frivilliga åtaganden från företagen. Det behövs bindande regler och vi återupprepar därför dessa förslag även i år.

Vi är inte alls ensamma om att tycka att bindande regler behövs. Amnesty har i sina 10 rekommendationer till det svenska ordförandeskapet avseende mänskliga rättigheter företagens ansvar som en av punkterna. Det finns redan ett FN-ramverk för företag och mänskliga rättigheter som fokuserar på staternas skyldighet att skydda mänskliga rättigheter, företagens ansvar för att respektera och ”do no harm”-principen i samband med ekonomiska förbindelser samt vikten av att garantera kompensation till offren. Det är viktigt att EU-länderna lever upp till detta. Amnestys rekommendation är att regeringen ska ta initiativ till ett rådsbeslut där EU bekräftar företagens och staternas roll och ansvar för att upprätthålla mänskliga rättigheter. Det är en mycket bra rekommendation som skulle ge de europeiska bolagen likvärdiga villkor. Vi ansluter oss till den rekommendationen.

I interpellationen om turismens effekter uttrycker handelsministern att hon är stolt över hur de svenska bolagen arbetar i andra länder. Lika stolt blir man inte när man i spanskspråkig press kan läsa att ett antal chilenska ledande politiker förbereder en anmälan till FN och OECD gentemot både företaget Boliden och den svenska staten på grund av den export och dumpning av farligt avfall (bly och andra metaller) som pågick 1984 och som nu lett till att människor blivit sjuka, dött och att de måste flytta från sina hem. 90 personer har dött bara de senaste tre åren. Någon retroaktiv lagstiftning har vi inte och de chilenska miljöskyddslagarna var på den tiden inte tydliga, om de ens fanns.

Med grund i detta fall svarar handelsminister Björling på en fråga om svenska företags ansvar för gamla miljöföroreningar i utlandet (2008/09:1155) att ”den svenska regeringen känner djup oro inför de hälsoproblem som drabbat befolkningen i Arica i norra Chile och att alla berörda parter har ett gemensamt intresse av att lösa den uppkomna situationen på ett så konstruktivt sätt som möjligt”.

Handelsministern nämner också att Baselkonventionen, som trädde i kraft 1992, med syfte att skydda människors hälsa och miljö vid gränsöverskridande transporter av farligt avfall, i dag bidrar till att förhindra att liknande problem uppstår igen och att det kvarstår problem med de gamla miljöföroreningar som orsakats innan den nuvarande lagstiftningen fanns.

Handelsministern menar också att i de fall ett juridiskt ansvar inte kan utkrävas torde det åligga de inblandade att i konstruktiv anda söka lösa proble-

Fel! Okänt namn på

men och att hon vill framhålla att Sverige alltid är redo att föra dialog och samarbeta med andra stater, företag och organisationer i miljöfrågor.

Det är naturligtvis lovvärt men förmodligen inte tillräckligt. Dialog och samarbete är bra men det kan ändå inte vara så att det är staten som ska gå in och betala notan om ett svenskt företag betar sig illa utanför landets gränser. Det behövs därför ett regelverk som reglerar även gamla miljöförmyndelser. Det bör regeringen verka för.

Stockholm den 1 oktober 2009

Bodil Ceballos (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Max Andersson (mp)

Tina Ehn (mp)

Peter Rådberg (mp)